

РЕСТОРАЛ

Кривобок Н. О.

Дизайн акцидентного шрифта РЕСТОРАЛ

Кваліфікаційна робота на здобуття СВО «Бакалавр»

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ
Факультет «ДИЗАЙН»
Кафедра «Графічний дизайн»

Кривобок Наталія Олександрівна

Дизайн акцидентного шрифту Pectoral

Кваліфікаційна робота на здобуття СВО «Бакалавр»
зі спеціальності 022 Дизайн
ОПП «Графічний дизайн»

Бакалаврська робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають
посилання на відповідне джерело.

_____ Н.О. Кривобок

Керівник: Іваненко Тетяна Олександрівна
кандидат мистецтвознавства, доцент
Консультант: Більдер Наталя Трифонівна
доцент ХДАДМ

Харків-2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ ПРОЄКТНОЇ СИТУАЦІЇ ЩОДО АКЦИДЕНТНОГО ШРИФТУ PECTORAL.....	5
1.1. Опис проєктної ситуації дизайну акцидентного шрифту Pectoral	5
1.1.1 Опис проєктної ситуації і ринку щодо акцидентного шрифту Pectoral.....	5
1.1.2 Сегментування ринку шрифтового дизайну.....	6
1.1.3 Опис конкурентної ситуації на ринку шрифтового дизайну України.....	6
1.2 Опис ринку споживачів за напрямком проєктування (акцидентного шрифту Pectoral).....	7
1.2.1 Сегментування ринку цільових споживачів шрифту Pectoral.....	7
1.2.2 Опис потреб, які задовольнятиме акцидентний шрифт Pectoral..	8
1.3 Збір і аналіз аналогічних об'єктів графічного дизайну («аналогів») – акцидентних шрифтів.....	8
1.3.1 Збір, опис та аналіз «аналогів» акцидентного шрифту.....	8
Висновки до 1 розділу.....	12
РОЗДІЛ 2. ОПИС І ОБГРУНТУВАННЯ ДИЗАЙН ПРОПОЗИЦІЇ АКЦИДЕНТНОГО ШРИФТУ PECTORAL.....	15
2.1 Опис ідеї і формулювання концепції шрифту Pectoral.....	15
2.2 Ескізування шрифту Pectoral із обґрунтуванням і обговоренням результатів.....	16
Висновки до 2 розділу.....	17
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЄКТУ PECTORAL.....	18
3.1 Конструктивно-пластичне та графічне рішення проєкту Pectoral..	18
3.2 Поліграфічне та технологічне забезпечення шрифту Pectoral.....	18
3.3 Тестування та підготовка шрифту Pectoral до використання.....	19
Висновки до 3 розділу.....	19
ВИСНОВКИ.....	20
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	22
ДОДАТКИ	

*«Дух скіфів відродився у своїй величі, щоб нагадати нам,
ким ми є насправді»*

Н. Кривобок

ВСТУП

Наразі у сфері українського шрифтового дизайну спостерігається обмежена кількість гарнітур, що системно працюють з історичними та культурними мотивами. Більшість сучасних шрифтів орієнтовані на універсальність і нейтральність, тоді як напрямок інтеграції національної спадщини у шрифтову форму залишається недостатньо розробленим [1; 2].

Звернення до скіфської пекторалі як джерела формоутворення дозволяє працювати з чітко визначеною пластикою, ритмом та орнаментальною структурою, які можуть бути переосмислені у типографічній системі [3; 4]. Отже, обрана тема кваліфікаційної роботи «Дизайн акцидентного шрифту Rectoral» є **актуальною**: по-перше, сучасний графічний дизайн орієнтується на створення візуальних систем, що формують і транслюють культурну ідентичність через форму та образ [3; 2]; по-друге, в українському шрифтовому дизайні досі бракує гарнітур, які системно працюють з історичними мотивами – більшість шрифтів є нейтральними та універсальними, – тоді як звернення до історичної спадщини відповідає сучасним тенденціям національно орієнтованого дизайну.

Об'єкт проєктування – цифрова шрифтова гарнітура.

Предмет проєктування – особливості дизайну акцидентного декоративного шрифту, сформованого на основі пластики скіфської пекторалі (спіраль, завиток, ритмічна структура).

Мета кваліфікаційної роботи – розробити дизайн акцидентного шрифту Rectoral, що поєднує геометричну конструкцію літер із пластикою скіфського мистецтва.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**:

1. Виявити ключові пластичні елементи скіфської пекторалі (спіраль, завиток, ритмічну структуру) як джерело формоутворення шрифтової гарнітури.

2. Проаналізувати сучасні акцидентні шрифти та визначити їх характерні риси.

3. Розробити графічну систему шрифту Pectoral (накреслення Medium кириличної та латинської абетки, систему стилістичних та спіральних альтернатив).

Апробація результатів роботи. Основні положення кваліфікаційної роботи апробовано шляхом подання тез на III Міжнародну науково-практичну конференцію «Аудіовізуальне мистецтво та медіатехнології: сучасні тенденції та перспективи розвитку» (ХДАДМ, 14–15 травня 2026 р., до Дня науки в Україні). Також результати проєкту представлені у межах участі у 10-му шрифтовому конкурсі Pangram, де було презентовано розроблений шрифт Pectoral (за розроблену кириличну абетку шрифту Pectoral було отримано персональну відзнаку (Personal Award) від члена міжнародного журі Betül Uslu Özkan (Туреччина).

Структура та обсяг роботи. Розроблений дизайн-продукт (акцидентний шрифт Pectoral) включає в себе:

- 1 накреслення (Medium)
- 2 системи писемності (кирилиця та латиниця)
- Знаки пунктуації, цифри, стилістичні сети альтернативних форм літер (основні – «Strong» та «Curve»), політипажі (елементи золотої пекторалі), лігатури (стандартні та авторські: fk, st, sp, гд, гр)
- Загальна кількість гліфів – 338
- Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи складається зі вступу, трьох розділів (аналітичного, проєктного та практичного), висновків, списку використаних джерел та додатків (бриф, глосарій, аналоги, пошукові рішення)
- Кількість використаних джерел – 22.

Розділ I. АНАЛІЗ ПРОЄКТНОЇ СИТУАЦІЇ ЩОДО ШРИФТУ PECTORAL

1.1 Опис проєктної ситуації дизайну акцидентного шрифту Pectoral

1.1.1 Опис проєктної ситуації і ринку щодо акцидентного шрифту Pectoral

Ринок українського шрифтового дизайну перебуває у фазі активного становлення. За даними мовних та соціокультурних досліджень, українська входить до числа найбільш поширених мов світу, а кількість її носіїв становить десятки мільйонів осіб, що формує стійкий запит на якісну кириличну типографіку [8]. Вітчизняні дизайнери дедалі частіше залучаються до міжнародних проєктів, посилюючи конкурентоспроможність локальної шрифтової школи [9]. Згідно з даними соціологічних досліджень, спостерігається стійка тенденція до зростання частки тих, хто ідентифікує українську мову як рідну, що безпосередньо впливає на попит в сегменті національно орієнтованої графіки та шрифтів [10].

У сучасному графічному дизайні спостерігається зростання інтересу до акцидентних гарнітур, які використовуються у брендингу, культурних проєктах та айдентиці, формуючи виразний візуальний образ [2]. Сучасний український шрифтовий дизайн розвиває тенденцію індивідуалізації, зростає попит на нестандартні розробки шрифту з українським характером. Все частіше з'являються шрифтові гарнітури, котрі переосмислюють форми, знайдені українськими майстрами минулих століть [11; 12].

Акцидентні шрифти використовуються як інструмент візуальної ідентифікації, де важливо забезпечити виразність і впізнаваність [2; 13]. Шрифт Pectoral відповідає цим тенденціям за рахунок поєднання геометричної основи та пластичних елементів (спіралі, вигини), системи альтернативних гліфів та орієнтації на великий кегль.

1.1.2 Сегментування ринку шрифтового дизайну

Сегментування ринку шрифтового дизайну здійснюється за такими критеріями:

- географічний: український шрифтовий ринок;
- класифікація шрифту: акцидентний декоративний гротеск;
- класифікація за технічним відтворенням: цифровий шрифт;
- призначення: заголовки, айдентика, культурні проєкти;
- застосування у макеті: логотипи, постери, виставковий дизайн;
- кількість стилів шрифтової гарнітури: 1 накреслення Medium + 2 типи альтернатив (стилістичні та спіральні);
- кількість накреслень: 1 (Medium);
- системи письма: кирилиця та латиниця;
- ціновий сегмент: середній (дипломний проєкт).

1.1.3 Опис конкурентної ситуації на ринку шрифтового дизайну України

На сьогодні відбувається зростання попиту на розробки українських шрифтових дизайнерів серед вітчизняних та закордонних замовників. Українські шрифти дедалі більше використовуються в міжнародних проєктах та конкурсах [9]. Вітчизняні дизайнери поступово виходять на глобальний ринок, пропонуючи гарнітури, які конкурують із провідними світовими зразками за якістю виконання та технічними параметрами. Це стає можливим завдяки зростанню професійного рівня фахівців та поглибленню їхньої теоретичної підготовки [1; 2].

Конкурентне середовище в Україні формується як навколо окремих авторів, так і навколо профільних платформ. Поява таких майданчиків, як Rentafont, сприяє комерціалізації галузі, однак водночас посилює вимоги до якості та оригінальності продукту [14]. Крім того, на ринку присутні

зарубіжні словолитні, що пропонують кириличні версії своїх гарнітур, що створює додаткову конкуренцію для локальних виробників [9]. За таких умов ключовими факторами успіху стають не лише технічна досконалість шрифту, а й його здатність трансліювати культурну ідентичність, що є особливо актуальним для українського контексту [11].

1.2 Опис ринку споживачів за напрямком проєктування (акцидентного шрифту Pectoral)

1.2.1 Сегментування ринку цільових споживачів шрифту Pectoral

Сегментування ринку цільових споживачів здійснюється за такими критеріями:

1. Географічні критерії: уся Україна (продукт використовується онлайн), міжнародні культурні інституції.
2. Рід занять: графічні дизайнери, артдиректори, брендингові студії, музейні працівники.
3. Критерії використання продукту: акцидентний декоративний гротеск; для заголовків, айдентики, культурних проєктів; працює у системі Unicode.
4. Мета використання продукту: створення візуальної ідентичності, оформлення культурних подій.
5. Стиль та характер шрифту: пластичний, експресивний, ритмічний, історично натхненний, але сучасний.
6. Розмір шрифту: орієнтація на великий кегль.
7. Ціновий сегмент: середній.

1.2.2 Опис потреб, які задовольнятиме акцидентний шрифт Pectoral

Цільовий споживач даного продукту має такі потреби: він шукає акцидентний шрифт з ліцензією у середньому ціновому сегменті, котрий має виражену історичну образність, поєднує виразність із достатньою читабельністю для заголовків та айдентики.

Важливою є наявність системи альтернативних гліфів (стилістичні та спіральні альтернативи), що розширює варіативність використання шрифту.

1.3 Збір і аналіз аналогічних об'єктів графічного дизайну (далі – «аналогів») акцидентного шрифту

1.3.1 Збір, опис та аналіз аналогічних акцидентних шрифтових гарнітур

Для аналізу було обрано 5 акцидентних шрифтових гарнітур у якості прямих «аналогів», які використовуються у візуальних комунікаціях, айдентиці та публічних проєктах: Kyiv Region (Д. Растворцев), Namu Pro (Д. Растворцев), e-Ukraine (Д. Растворцев), Kharkiv Tone (К. Дрозд), Chernihiv (Д. Юдіна).

Об'єднувальним критерієм є сфера використання – усі гарнітури застосовуються у візуальних комунікаціях, айдентиці та публічних проєктах.

До непрямих «аналогів» віднесено Rutenia Sans (автор – В. Харик; Рис.В.1.6), Gebuk (автори – Saiful Anwar + Sealoung; Рис.В.1.7), Veles (автор – Б. Гдаль; Рис.В.1.8). Це шрифтові рішення, які не є прямими конкурентами Pectoral за сферою використання, однак мають виразні формальні та образні характеристики, релевантні для дослідження. Їх доцільно розглядати як джерело пластичних ідей, оскільки вони демонструють альтернативні підходи до побудови графем, організації ритму та формування силуету шрифту.

Опис «аналогів» цифрового шрифту створюється за такими критеріями, які були запропоновані Т. Іваненко: назва гарнітури, автор, країна, рік створення, класифікація (гротеск, антиква), наявність накреслень, призначення, пропорції та особливості графіки літер (осі нахилу овалів, апертура знаків тощо), характер шрифту [16].

1) Kyiv Region. Шрифтова гарнітура, розроблена українським дизайнером Дмитром Растворцевим у 2021 році. За класифікацією: геометричний акцидентний гротеск. Має одне накреслення та велику кількість альтернативних гліфів. Призначення: шрифт для регіональної айдентики, візуальних комунікацій та культурних проєктів. Пропорції та особливості графіки літер: пропорційний; контраст майже відсутній; вертикальні осі овалів; помірна апертура знаків; апекс та вертекс зрізані; округлі літери мають звисання та здіймання для оптичного вирівнювання висоти у рядку (Рис.В.1.1). Характер шрифту: стриманий, функціональний, нейтральний [17].

2) Nami Pro. Шрифтова гарнітура, розроблена українським дизайнером Дмитром Растворцевим у 2018 році на замовлення агенції Banda для Національного художнього музею України. За класифікацією: акцидентний декоративний шрифт, побудований на основі кириличних накреслень різних історичних епох. Має 20 стилістичних наборів альтернативних гліфів та 9 окремих стилів. Призначення: шрифт для музейної айдентики, культурних та мистецьких проєктів. Пропорції та особливості графіки літер: пропорційний; форми літер варіюються залежно від обраного стилістичного набору – від архаїчних до модерних (Рис.В.1.2). Характер шрифту: культурно насичений, виразний, варіативний [18].

3) e-Ukraine. Шрифтова гарнітура, розроблена українським дизайнером Дмитром Растворцевим у 2019 році. За класифікацією: геометричний гротеск із гуманістичними рисами. Призначення: державний шрифт цифрової айдентики та онлайн-сервісів. Пропорції та особливості графіки літер: пропорційний; низький контраст штрихів; вертикальні осі овалів; помірна

апертура знаків; оптимізований для екранних комунікацій (Рис.В.1.3). Характер шрифту: функціональний, масштабований, стриманий [19].

4) Kharkiv Tone. Шрифтова гарнітура, розроблена українською дизайнеркою Катериною Дрозд у 2020 році. За класифікацією: акцидентний геометричний гротеск. Призначення: акцидентний шрифт для брендингу, плакатів та культурних проєктів, орієнтований на великий кегль. Пропорції та особливості графіки літер: пропорційний; низький контраст штрихів; вертикальні осі овалів; відкрита апертура знаків; виразні горизонтальні зрізи відкритих знаків (Рис.В.1.4). Характер шрифту: сучасний, динамічний, експресивний [13].

5) Chernihiv. Шрифтова гарнітура, розроблена українською дизайнеркою Дарією Юдіною у 2022 році. За класифікацією: геометричний акцидентний гротеск. Призначення: регіональна айдентика, культурні проєкти та публічні комунікації. Пропорції та особливості графіки літер: пропорційний; низький контраст штрихів; вертикальні осі овалів; виразні архітектурні пропорції літер із монументальним силуетом; апекс та вертекс зрізані (Рис.В.1.5). Характер шрифту: монументальний, стійкий, впевнений [20].

Було проведено аналіз «аналогів» для виявлення сильних та слабких місць конкурентів, з метою формулювання вимог до розроблюваного продукту (акцидентного шрифту) та визначення стратегії позиціонування власного продукту згідно з політикою конкурентної переваги [2; 15].

Дослідження проведено методом фокус-групи (28 респондентів) із використанням шкали Лайкерта (1–7, де: 1 – дуже низький рівень / повністю не відповідає критерію, 2 – низький рівень, 3 – нижче середнього, 4 – середній рівень, 5 – вище середнього, 6 – високий рівень, 7 – дуже високий рівень / повністю відповідає критерію). Метод дозволяє поєднати якісну інтерпретацію та кількісні показники оцінювання [21].

Оцінювання здійснювалось за визначеними критеріями:

1. Естетична привабливість – візуальна цілісність об'єкта, що досягається через пропорційність, ритм та збалансованість усіх його частин, що викликає у глядача відчуття художньої завершеності [1].
2. Унікальність – характеристика твору, що визначає його відмінність від інших об'єктів за рахунок інноваційних авторських рішень, специфічних рис та відсутності прямого запозичення візуальних кодів [2].
3. Читабельність – якість шрифтового оформлення, що визначає швидкість та легкість ідентифікації окремих знаків та слів залежно від контрасту, форми гліфів та внутрішньобуквених просвітів [16].
4. Емоційний вплив – здатність графічного образу через колір, лінію та композицію викликати у користувача певний психологічний стан або стійку асоціацію, що відповідає концепції проєкту [2].
5. Функціональність – міра відповідності форми об'єкта його практичному завданню, де естетичні рішення не перешкоджають, а сприяють зручному та ефективному споживанню інформації чи продукту [1].
6. Підтримка мов – технічний параметр шрифтової гарнітури, що визначає повноту набору знакової системи для коректного відображення текстів різними мовними групами [9].
7. Кернінг і метрики – процес коригування відстаней між парами літер та встановлення напівшпаций кожного знака для створення рівномірної графічної щільності та оптичного балансу в тексті [16].

Результати, отримані за допомогою Google Forms, зведено у таблицю (див. Табл. 1.1).

Таблиця 1.1

– Зведена таблиця результатів аналізу аналогів акцидентного шрифту

№	«Аналог» (назва)	Критерії аналізу «аналогів» (номер критерія)						
		1 ($\bar{x}$)*	2 ($\bar{x}$)	3 ($\bar{x}$)	4 ($\bar{x}$)	5 ($\bar{x}$)	6 ($\bar{x}$)	7 ($\bar{x}$)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Kyiv Region	4,7	4,8	4,2	4,8	4	4,9	4,4
2	Namu Pro	4,3	3,1	5,3	3,5	4,9	5,1	4,7
3	e-Ukraine	4,3	3,4	5,2	3,7	5,2	4,8	4,8
4	Kharkiv Tone	4,9	4	5,2	4,3	4,9	4,1	4,9
5	Chernihiv	4,5	4,5	4,5	4,3	4,5	4,4	4,7
6	Rutenia	4,5	4,9	3,8	4,6	3,9	4,8	4,3
7	Gebuk	4,9	4,9	4,5	4,7	4,5	4	4,7
8	Veles	4,6	4,7	4,4	4,8	3,7	3,4	4,5

*Примітка: $\bar{x}$ – середнє арифметичне оцінок **28** респондентів за шкалою 1–7.

Аналіз конструктивно-пластичних особливостей досліджених аналогічних шрифтових гарнітур показав, що більшість із них не демонструють одночасного поєднання високого рівня унікальності, виразної культурної образності та розвиненої системи альтернативних гліфів. Частина гарнітур характеризується виразним декоративним образом, однак поступається у функціональності або варіативності знакової системи. Шрифти з найбільш вираженим декоративним характером, зокрема *Veles* і *Rutenia*, демонструють нижчі показники функціональності, читабельності та мовної підтримки. Водночас гарнітура *Kharkiv Tone* характеризується найбільш збалансованими показниками серед досліджених «аналогів», однак

її формотворення не базується на системній інтеграції історичної пластики як основного принципу побудови графем.

Варто також зазначити, що більшість проаналізованих гарнітур отримали середні та вищі за середні оцінки за результатами фокус-групового дослідження (у межах від 3,1 до 5,3 балів із 7 можливих), що свідчить про високий рівень сучасного конкурентного середовища у сегменті українських акцидентних шрифтів. Проте саме ця обставина додатково підтверджує актуальність розробки шрифту Pectoral, оскільки наявність професійно виконаних «аналогів» не усуває потребу у нових формотворчих рішеннях, а навпаки – визначає високий рівень вимог до проєктування гарнітур із виразною культурною ідентичністю.

На відміну від досліджених «аналогів», шрифт Pectoral орієнтований на поєднання геометричної чіткості побудови, пластики спіральних елементів скіфського мистецтва та варіативної системи стилістичних і декоративних альтернатив. Саме комплексне поєднання цих характеристик формує його концептуальну та візуальну відмінність у межах сучасного українського шрифтового дизайну.

Висновки до 1 розділу.

Проведений аналіз проєктної ситуації засвідчив наявність стійкого попиту на українські акцидентні шрифти з виразною культурною ідентичністю. Водночас на ринку спостерігається недостатня кількість українських гротескових гарнітур, які б поєднували геометричну основу з історичними пластичними мотивами. Більшість наявних пропозицій або є нейтральними геометричними гротесками без культурної образності, або звертаються до історичних джерел через антиквені форми (із засічками). Ринок перебуває у фазі активного становлення, конкуренція посилюється як з боку локальних, так і зарубіжних словолитень.

Аналіз п'яти прямих та трьох непрямих аналогів (із залученням фокус-групи з 28 респондентів за шкалою Лайкерта) показав, що більшість

досліджених гарнітур не поєднує високої унікальності, виразної культурної образності та розвиненої системи альтернативних гліфів. Найбільш збалансовані показники демонструє Kharkiv Tone, однак її формотворення не базується на інтеграції історичної пластики.

Таким чином, актуальність розробки шрифту Pectoral підтверджується потребою у нових формотворчих рішеннях, що поєднують геометричну чіткість, пластику скіфської пекторалі та варіативну систему альтернативних гліфів.

РОЗДІЛ 2 ОПИС І ОБҐРУНТУВАННЯ ДИЗАЙН-ПРОПОЗИЦІЇ АКЦИДЕНТНОГО ШРИФТУ PECTORAL

2.1 Опис ідеї і формулювання концепції акцидентного шрифту Pectoral

Концепція шрифту Pectoral формулюється як синтез геометричної конструкції літер та орнаментальної пластики скіфського мистецтва, реалізований у типографічній системі сучасного акцидентного гротеску.

Гарнітура побудована як варіативна трирівнева система, де кожен рівень відповідає певній мірі декоративності та функціональній ролі у наборі (Рис.Г.1).

Перший рівень – базове накреслення Medium – являє собою геометричний гротеск із мінімальним контрастом штрихів та чистою конструкцією графем. Характерною особливістю базової версії є солярні акценти: крапка всередині літер О, о та н, що відсилає до символіки скіфського сонячного орнаменту і водночас надає шрифту впізнаваного авторського характеру.

Другий рівень – альтернейти форми – передбачає варіативні гліфи, що змінюють конструкцію літери задля створення автентичного орнаментального ритму, притаманного скіфській пластиці. Серед кириличних та латинських знаків цього рівня виділяються такі рішення: літери А, Д, Л отримують трикутну або трапецієподібну конструкцію замість прямокутної; М та м – пластичний прогин центральної частини; латинські В, Е, F, L, R – спрощені обриси з вигнутими горизонтальними штрихами; б, в, я – подовжені виносні елементи з м'яким вигином; п та т – форми з надрядковими титлами, що відсилають до традиційного рукописного письма. Кожна з літер цього рівня має від одного до трьох альтернативних варіантів, що надає дизайнеру широкі можливості для варіювання виразності набору.

Третій рівень – декоративні спіральні альтернейти – являє собою найбільш акцентні форми гліфів, безпосередньо натхненні скіфським

ювелірним мистецтвом. У цих варіантах завершення штрихів та конструктивні елементи літер перетворено на спіралі та завитки, що відтворюють пластику металевих елементів пекторалі. Зокрема: літери З та з набувають форми чіткої спіралі; М та м – симетричних спіралей на зовнішніх штрихах; Ж та ж – декоративного сплетіння-вузла у центрі перетину; Є та є – спіралі, вписаної у центральну перетинку; нижній виносний елемент У та у завершується круговою спіраллю. Такі рішення призначені для акцентних композиційних завдань – логотипів, заголовків, виставкового дизайну – де виразність форми є пріоритетом.

Гарнітура також містить розвинену систему лігатур – як стандартних (fi, fl, ffi, ffl), так і авторських (fk, st, sp, гд, гр) – а також спеціальні орнаментальні знаки, що підтримують цілісність візуального коду проєкту (Рис.Г.1).

Таким чином, трирівнева варіативна структура гарнітури Pectoral – від лаконічної геометричної бази через альтернейти форми до максимально орнаментованих спіральних гліфів – дозволяє використовувати шрифт у широкому діапазоні завдань, зберігаючи єдиний образний код, заснований на пластиці скіфської пекторалі та символіці скіфського мистецтва. Такий підхід забезпечує широку варіативність використання шрифту та формує його конкурентну перевагу серед аналогів на українському ринку акцидентних гарнітур.

2.2 Ескізування шрифту Pectoral із обґрунтуванням і обговоренням результатів

На етапі ескізування шрифту Pectoral джерелом формоутворення обрано три пластичні елементи скіфської пекторалі (IV ст. до н. е., Національний музей історії України [3]): спіраль, завиток та ритмічну структуру орнаменту [4]. Спіраль лягла в основу заокруглених літер (О, С, З),

завиток – як акцент на кінцях штрихів (А, Л, Д), а ритмічна структура забезпечила рівномірний розподіл чорного та білого в літерному знаку.

У процесі обговорення було вирішено зберегти «живу» динаміку скіфської пластики, уникнути механістичності. Шрифт виконано в одному накресленні Medium, що забезпечує баланс між декоративністю та читабельністю у великому кеглі.

Результат ескізування – акцидентний декоративний гротеск із підтримкою кирилиці та латиниці, орієнтований на заголовки, айдентику та культурні проєкти. Концептуальний слоган шрифту: «Дух скіфів відродився у своїй величі, щоб нагадати нам, ким ми є насправді».

Висновки до 2 розділу.

Концепція шрифту Pectoral поєднує геометричну основу гротеску з пластикою скіфської пекторалі. Шрифт має трирівневу структуру: базове накреслення Medium, альтернативні форми літер та декоративні спіральні альтернації. Також розроблено лігатури та орнаментальні знаки.

Ескізування підтвердило, що спіраль, завиток та ритмічна структура пекторалі є вдалою основою для формотворення. Підсумком став акцидентний декоративний гротеск у накресленні Medium з підтримкою кирилиці та латиниці, придатний для заголовків, айдентики та культурних проєктів.

РОЗДІЛ 3 ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЄКТУ PECTORAL

3.1 Конструктивно-пластичне та графічне рішення проєкту Pectoral

Конструктивно-пластичне рішення шрифту Pectoral базується на поєднанні геометричної структури гротеску та пластики скіфської пекторалі. Основою формотворення стали спіраль, завиток та ритмічна організація орнаменту, переосмислені у конструкції літерних знаків. Шрифт має низький контраст штрихів, вертикальні осі овалів та пропорційні форми графем.

Графічне рішення побудоване на принципі варіативності.

Склад проєкту: гарнітура включає базове накреслення Medium, більше 10 стилістичних сетів (серед яких основними є сет з прямими й чіткими формами під назвою «Strong» та сет з декоративними спіральними альтернейтами під назвою «Curve»). Шрифт підтримує кирилицю та латиницю (2 системи писемності), містить політипажі у вигляді елементів золотої пекторалі. Кількість гліфів – 338.

Шрифт Pectoral орієнтований на використання у великому кеглі – в айденці, постерах, логотипах та культурних проєктах.

3.2 Поліграфічне та технологічне забезпечення акцидентного шрифту Pectoral

Практична реалізація шрифту Pectoral виконана у програмі FontLab 7. Гарнітура розроблена у цифровому форматі OpenType з підтримкою Unicode, що забезпечує коректне відтворення кириличної та латинської абеток у цифровому середовищі.

У процесі роботи виконано побудову гліфів, налаштування метрик, кернінгових пар, OpenType-функцій та системи альтернативних знаків. Технологічне забезпечення проєкту передбачає можливість використання шрифту у поліграфії, цифрових медіа, айденці та виставковому дизайні.

У межах практичної реалізації проєкту передбачено друк спейсмена формату A5, який міститиме презентацію шрифтової гарнітури, демонстрацію гліфів, альтернативних знаків та особливостей використання шрифту. Також передбачено створення та друк експозиційного аркуша для захисту бакалаврської кваліфікаційної роботи.

3.3 Тестування та підготовка акцидентного шрифту Pectoral до використання

На етапі тестування виконано перевірку шрифтових метрик, міжлітерних інтервалів, кернінгових пар та коректності відображення гліфів у друкованому й цифровому середовищі. Проведено тестування шрифту в різних масштабах та композиційних сценаріях.

Підготовлено файли для подальшого друку спейсмена формату A5. Особливу увагу приділено якості відтворення декоративних елементів, контрасту форм та читабельності шрифту у великому кеглі.

Висновки до третього розділу:

У процесі практичної реалізації проєкту розроблено цифрову акцидентну гарнітуру Pectoral у програмі FontLab 7. Шрифт побудований на поєднанні геометричної конструкції гротеску та пластики скіфського мистецтва, що реалізовано через систему базових, альтернативних і декоративних гліфів.

У ході роботи виконано налаштування метрик, кернінгу, OpenType-функцій та підготовку шрифту до використання у цифровому й поліграфічному середовищі.

Практична реалізація підтвердила можливість інтеграції історико-культурних мотивів у сучасну шрифтову систему зі збереженням функціональності, читабельності та виразної образності гарнітури.

ВИСНОВКИ

Шрифт є одним із ключових інструментів візуальної комунікації, що визначає не лише читабельність тексту, а й його емоційно-образне сприйняття [2; 6]. У сучасному українському графічному дизайні спостерігається обмежена кількість гарнітур, що системно інтегрують історико-культурні мотиви у формотворення літер. Більшість наявних шрифтів орієнтовані на універсальність та нейтральність, що ускладнює формування впізнаваного візуального образу з вираженою культурною ідентичністю [1; 9].

У межах першого завдання виявлено ключові пластичні елементи скіфської пекторалі IV ст. до н. е. – спіраль, завиток та ритмічну **структуру** орнаменту. Ці елементи стали джерелом формоутворення шрифтової гарнітури та були переосмислені засобами сучасної типографіки [3; 4; 7].

У межах другого завдання здійснено аналіз ринкової ситуації та оцінку акцидентних шрифтів. Проведено сегментування ринку, виокремлено цільову аудиторію (працівники креативної індустрії) та визначено стратегію позиціонування [9; 15]. Зібрано та проаналізовано вісім «аналогів» (п'ять прямих, три непрямі) за допомогою методу фокус-групи з 28 респондентів та шкали Лайкерта [21]. Результати дослідження засвідчили, що жодна з досліджених гарнітур не поєднує високий рівень унікальності, виразну культурну образність та системну інтеграцію спіральної пластики. Найбільш збалансованим виявився шрифт Kharkiv Tone, однак і він не має варіативної системи альтернативних гліфів, що обґрунтовує актуальність розробки Pectoral [13].

У межах третього завдання сформульовано ідею та концепцію акцидентного шрифту Pectoral. Розроблено трирівневу варіативну систему гарнітури: базове накреслення Medium, альтернейти форми (варіативні гліфи, що змінюють конструкцію літер – стилістичний сет «Strong») та декоративні

спіральні альтернейти (акцентні форми гліфів, безпосередньо натхненні скіфським ювелірним мистецтвом – стилістичний сет «Curve»). Гарнітура підтримує кириличну та латинську абетки, містить політипажі у вигляді елементів золотої пекторалі, розвинену систему авторських лігатур та орієнтована на використання у великому кеглі – в айденці, брендингу, заголовках та культурних проєктах [16].

Таким чином, шрифт Pectoral є прикладом синтезу історико-культурної спадщини та сучасної шрифтової графіки. Подібно до скіфської пекторалі, де образ, форма, структура та орнаментальні мотиви були сформовані через поєднання численних впливів та інновацій [5], гарнітура Pectoral поєднує історико-культурну образність і сучасні принципи шрифтового дизайну, інтегруючи пластику скіфського мистецтва у цифрову типографічну систему [11]. Подальші перспективи дослідження передбачають тестування розроблених концепцій серед цільової аудиторії, розширення знакового складу шрифту та його адаптацію для використання у дрібних кеглях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лесняк В. І. Графический дизайн: основы профессии. Київ: Bios Design Books, 2009. 413 с.
2. Сбітнева Н. Ф. Історія графічного дизайну: навч. посіб. Харків: ХДАДМ, 2014. 224 с.
3. Cunliffe B. The Scythians: Nomad Warriors of the Steppe. Oxford: Oxford University Press, 2019. 408 с.
4. Jones O. The Grammar of Ornament. Princeton: Princeton University Press, 2001. 496 с.
5. Babenko L. The Pectoral of Tovsta Mohyla: Understanding the Gold Insignia of Ancient Scythia // Arts. 2023. Vol. 12, № 4. Article 136. URL: <https://www.mdpi.com/2076-0752/12/4/136> (дата звернення: 29.05.2026).
6. Lupton E. Thinking with Type: A Critical Guide for Designers, Writers, Editors, & Students. 2nd ed. New York: Princeton Architectural Press, 2010. 224 с.
7. Bringhurst R. The Elements of Typographic Style. Vancouver: Hartley & Marks, 2012. 398 с.
8. «Українська входить до 30 найпоширеніших мов світу – Кремінь» // Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3347372-ukrainska-vhodit-do-30-najposhirenisih-mov-svitu-kremin.html> (дата звернення: 07.05.2026).
9. Садко Є. Українська ідентичність у нашій шрифтовій індустрії // Telegraf.Design. URL: <https://telegraf.design/kolonka-yevg-sadka/> (дата звернення: 07.05.2026).
10. Київський міжнародний інститут соціології. Динаміка мовних уподобань в Україні, 2024. URL: <https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1410> (дата звернення: 07.05.2026)
11. Косів В. Українська ідентичність у графічному дизайні 1945–1989 років: монографія. Київ: Родовід, 2019. 480 с.

12. «Кирилиця та латинка в українській мові» // Telegraf.Design. URL: <https://telegraf.design/kyrylytsya-ta-latynka-v-ukrayinskij-movi/> (дата звернення: 07.05.2026).
13. Дрозд К. Kharkiv Tone Font. 2020.
URL: <https://www.behance.net/gallery/105478373/Kharkiv-Tone-Font> (дата звернення: 07.05.2026).
14. Інформація для користувачів Rentafont // Rentafont. URL: <https://rentafont.com.ua/help> (дата звернення: 07.05.2026).
15. Kotler P., Keller K. L. Marketing Management. 15th ed. New York: Pearson Education, 2016. 832 с.
16. Іваненко Т. О. Шрифтовий дизайн: основи: навч. посіб. Харків: ХДАДМ, 2019. 144 с.
17. Растворцев Д. Kyiv Region. 2021.
URL: <https://www.behance.net/gallery/114973603/Kyiv-Region-Font> (дата звернення: 07.05.2026).
18. Растворцев Д. Behance-проєкт NAMU Typeface. 2019.
URL: <https://www.behance.net/gallery/74088413/NAMU-Typeface> (дата звернення: 07.05.2026).
19. Растворцев Д. Behance-проєкт e-Ukraine.
URL: <https://www.behance.net/gallery/87198911/e-Ukraine-typeface> (дата звернення: 07.05.2026).
20. Юдіна Д. Chernihiv Font. 2022.
URL: <https://www.behance.net/gallery/219135311/Chernihiv-Free-Font> (дата звернення: 07.05.2026).
21. Krueger R., Casey M. Focus Groups: A Practical Guide for Applied Research. SAGE Publications, 2015. 252 с.
22. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: АБУ, 2002. 480 с.

БРИФ НА РОЗРОБКУ ШРИФТУ PECTORAL**Дата:** 04.05.2026

Клієнт	Олександр Бондар
Дата	04.05.2026
Телефон	+380 XX XXX XXXX
e-mail	design@skifiya.ua
Виконавець	Кривобок Наталія Олександрівна

1. Інформація про замовника

Поле	Відповідь
Назва організації	Культурно-мистецький центр «Скіфія»
Контактна особа	Олександр Бондар, креативний директор
Контакти	design@skifiya.ua / +380 XX XXX XXXX
Сфера діяльності	Культурний брендинг, музейний дизайн, національна айдентика

2. Інформація про виконавця

Поле	Відповідь
Виконавець	Кривобок Наталія Олександрівна
Навчальний заклад	Харківська державна академія дизайну і мистецтв, кафедра графічного дизайну

Поле	Відповідь
Контакти	+380 68 303 93 93
Роль у проєкті	Дизайнер шрифту, автор концепції

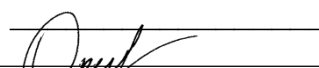
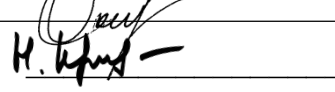
3. Основна частина брифу

№	Питання	Відповідь
1	Задача для дизайнера	Розробка цифрової акцидентної шрифтової гарнітури з вираженою образною та культурною складовою
2	Сфера діяльності	Графічний дизайн, брендинг, культурні та музейні проєкти
3	Основний продукт	Шрифт Pectoral (кирилиця та латиниця), створений на основі пластики скіфської пекторалі
4	Продукт у цифрах	1 гарнітура; 3 типи накреслень (базове, альтернативне, декоративне); підтримка кирилиці та латиниці
5	Потенційні користувачі	Графічні дизайнери, брендингові студії, артдиректори, музеї, культурні інституції
6	Конкуренти («аналоги»)	Прямі «аналоги»: Kyiv Region, Namu Pro, e-Ukraine, Kharkiv Tone, Chernihiv. Спільне – використання у брендингу та публічних комунікаціях. Непрямі «аналоги»: Rutenia, Gebuk, Veles. Джерело пластичних рішень (ритм, силует, побудова графем)
7	Основні якості	Монументальний, пластичний, ритмічний,

№	Питання	Відповідь
	продукту	експресивний, з історичною основою та сучасною інтерпретацією
8	Проблема, яку вирішує шрифт	В українському шрифтовому дизайні небагато гарнітур, що працюють із історичними та культурними мотивами. Більшість шрифтів є нейтральними і універсальними, тому напрямок використання національної спадщини у формі літер розвинений слабо. Шрифт Rectoral спрямований на вирішення цієї проблеми через використання пластики скіфської пекторалі як основи для створення літер
9	Сценарії використання	Айдентика, постери, виставковий дизайн, заголовки, логотипи
10	Ключова відмінність від «аналогів»	Шрифт Rectoral не копіює орнамент, а використовує його принципи – ритм, форму і силует. Завдяки цьому культурний образ передається через саму конструкцію літер, а не через декоративні елементи
11	Обсяг та структура	Базові гліфи; стилістичні альтернативи; декоративні варіації
12	Термін здачі	10 червня 2026 року
13	Бюджет	Дипломний проєкт (некомерційний)
1	Побажання	Брутальний мінімалізм + історична

№	Питання	Відповідь
4	щодо стилю	автентичність; без прямого цитування орнаментів
1 5	Канали поширення	Онлайн-платформи, портфоліо, соціальні мережі, шрифтові бібліотеки

Дякуємо, що заповнили бриф!

Підпис замовника	
Підпис виконавця	
Дата	04.05.2026

ГЛОСАРІЙ

**Глосарій укладено на основі матеріалів лекційних занять та власних конспектів, а також загальнодоступних інтернет-джерел, опрацьованих у процесі передпроектного дослідження.*

1. Актуальність – релевантне обґрунтування важливості завдання *(визначення робоче, подається за матеріалами лекцій)*.
2. Глосарій – словник ключових термінів проєкту або дослідження *(визначення робоче, подається за матеріалами лекцій)*.
3. Діаграма Ганта – інструмент візуалізації етапів роботи: початок, тривалість, завершення, паралельні задачі *(визначення робоче, подається за матеріалами лекцій)*.
4. Діагностика – збір даних про поточний стан до проєктування *(визначення робоче, подається за матеріалами лекцій)*.
5. Дослідження – систематичний процес збору та аналізу даних для отримання нових знань або перевірки гіпотез [21; 22].
6. Звіти – «правила гри», про які домовляються учасники проєкту *(визначення робоче, подається за матеріалами лекцій)*.
7. Категорії сегментування ринку – ознаки, за якими поділяють аудиторію: географічні, демографічні, психографічні, поведінкові [2; 15].
8. Колекція – збір фактів на старті роботи *(визначення робоче, подається за матеріалами лекцій)*.
9. Концепція – ідея, зафіксована у знаковій формі *(визначення робоче, подається за матеріалами лекцій)*.
10. Мета проєкту – ідеалізований образ бажаного результату *(визначення робоче, подається за матеріалами лекцій)*.
11. Метод – засіб досягнення мети [22].

12. Методологія – система принципів, методів і підходів, що застосовуються у процесі наукового дослідження [22].
13. Модель реальності – спрощене уявлення про об'єкт, яке вивчають у контексті домінуючої парадигми (*визначення робоче, подається за матеріалами лекцій*).
14. Парадигма – точка зору, прийнята більшістю наукової спільноти (*визначення робоче, подається за матеріалами лекцій*).
15. Передпроектна стадія – аналіз, діагностика, формування ідеї, визначення мети (*визначення робоче, подається за матеріалами лекцій*).
16. Проектна стадія – планування, ресурси, розподіл задач, звіти (*визначення робоче, подається за матеріалами лекцій*).
17. Релевантний – важливий, істотний, доцільний у даному контексті [22].
18. Сегмент ринку – однорідна група споживачів з подібними потребами, яку обирають цільовою [2; 15].
19. Фокус-група – групове глибинне інтерв'ю, сфокусоване на досліджуваній проблемі або об'єкті, що проводиться під керівництвом модератора [21].
20. Шрифтовий дизайн – галузь графічного дизайну, що охоплює створення та візуальну організацію знаків письма, формуючи читабельність, стилістичний характер і емоційне сприйняття тексту [1; 16].
21. Аналіз аналогічних об'єктів («аналогів») у графічному дизайні – критичний етап передпроектного дослідження, який допомагає виявити ефективні рішення, уникнути плагіату та знайти власну нішу [2].
22. Критерії аналізу аналогічних об'єктів графічного дизайну – система показників, за допомогою яких оцінюється ефективність, естетичність та функціональність існуючих дизайнерських рішень (аналогів) у межах обраної теми дослідження [16].

Αα Ββ Γγ Δδ Εε Φφ Γγ Ηη Ιι Jj
Κκ Ll Μμ Νν Οο Ρρ Qq Rr
Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz
0123456789 0123456789 0123456789
↑↗→↓↙←↻⤵ + - × ÷ = ≠ > ≥ ≤ ± ≈ ~ ¬ ^
Η --- () {} « » < > Η --- () {} [] « » <
@&A¶\$©™**\$£€¢#№*

КиѠѢѣѦѧ * КѨѪѬѭѮѯѰѱ
Δα Εε Ζζ Ηη Ιι Κκ Λλ
Μμ Νν Οο Ππ Ρρ Σσ Ττ Υυ
Φφ Χχ Цц Чч Шш Щщ ъыџ ээ

Базогі / Default Кучерягі / Swashes Альтернейтн / Alternates

The image shows the 'NAMU TYPEFACE' logo and title. On the left, the text 'NAMU TYPEFACE' is written in a white, stylized, all-caps font against a black background. Below this, a series of years (1400, 1600, 1750, 1850, 1910, 1930, 1960, 1990) are listed in a smaller, white, sans-serif font. On the right, the text 'NAMU TYPEFACES' is written in a large, bold, all-caps font. Below it, the text 'FREE for commercial and non-commercial use. The font files must not be decompiled.' is written in a smaller, sans-serif font.

Рис.В.1.3 Шрифт e-Ukraine Дмитра Растворцева

Рис.В.1.4 Шрифт Kharkiv Tone Катерини Дрозд

Рис.В.1.5 Шрифт Chernihiv Дарії Юдіної

Рис.В.1.6 Шрифт Rutenia Sans Віктора Харики

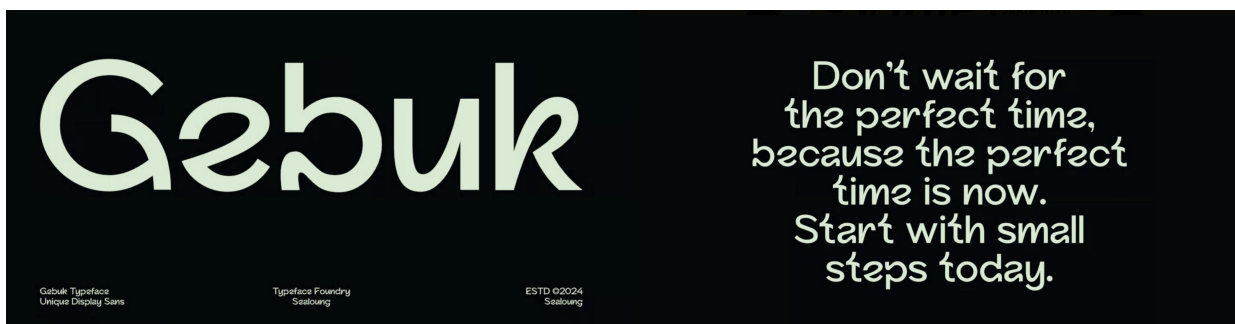

Рис.В.1.7 Шрифт Gebuk від Saiful Anwar + Sealoung

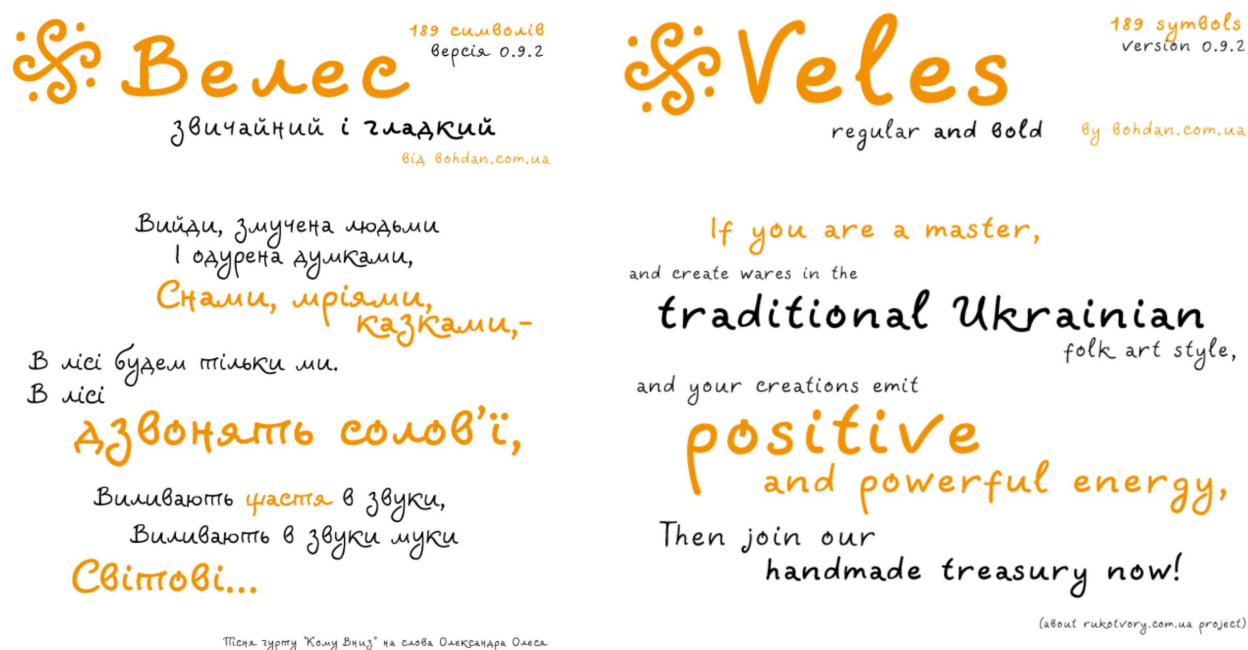

Рис.В.1.8 Шрифт Veles Богдана Гдаля

Опитування з оцінювання дизайну шрифту (фокус-група)

Дослідження сприйняття шрифтових гарнітур

Шановний(а) учаснику(це) опитування! Запрошуємо вас долучитися до оцінювання сучасних українських шрифтів. Ваш професійний погляд допоможе визначити актуальні тенденції та сформулювати вимоги для розробки нової гарнітури.

Як оцінювати: Будь ласка, ознайомтеся із запропонованими зразками та оцініть їх за 7-бальною шкалою, де:

1 – дуже низький рівень / повністю не відповідає критерію

2 – низький рівень

3 – нижче середнього

4 – середній рівень

5 – вище середнього

6 – високий рівень

7 – дуже високий рівень / повністю відповідає критерію

Опитування анонімне, а всі результати будуть використані в узагальненому вигляді для науково-дослідних цілей.

Дякуємо за ваш час та експертну думку!

krimario2810@gmail.com [Сменить аккаунт](#)

✉ Не будет видно получателю

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSe7r8i1jSAa47SDWG_EGNimu8t-ux7ikVGnygTASpVljVpVig/viewform?usp=publish-editor

ПОШУКОВІ РІШЕННЯ

Рис.Г.1 Н. Кривобок. Шрифт Pectoral (презентація на Pangram):

а) латиниця;

б) кирилиця.

Рис.Г.2 Н. Кривобок. Пошуки та ескізування

